

Sublieme Borgen doet televisieserie vergeten *****

Door Luuk Verpaalen gepubliceerd 13 maart 2016

Goed, er was blijkbaar tijdens de eindmontage een uurtje gesneuveld en om 19.15 uur is er een eetpauze van een uur. Maar dan nog hou je van de beloofde tien uur acht volle uren over. Acht uur! Dat is een volledige werkdag. Hoe hou je dat vol? Niet alleen als acteur maar ook als toeschouwer?

Het Noord Nederlands Toneel flikt het.

De titanenklus die regisseur Ola Mafaalani met het NNT is aangegaan om van twee seizoenen van de Deense televisieserie Borgen een theatermarathonversie te maken, is een overrompelende toneelervaring geworden. Deed de tv-serie voor menigeen de kijk op de kuiperijen die werkzaam zijn in de politiek definitief veranderen, deze theaterversie zal voor velen een nieuwe norm stellen waar het gaat om totaaltheater. Razendsnel gemonteerd, een immer voortstuwende soundtrack, etensluchtjes die de zaal indrijven, dwars door de vierde wand heen spelen: het gebeurt allemaal in deze sublieme voorstelling.

Het verhaal mag zich dan afspelen in de handjeklapwereld van pers en politiek, uiteindelijk reiken de thema's die aan de orde gesteld worden veel verder. We zien een grote groep mensen waarvan elk individueel lid overhoop ligt met zijn bestaan. De worstelingen die dat tot gevolg heeft, leiden telkens tot dramatische ontknopingen. Er zijn trauma's uit een ver verleden, niet onthulbare geheimen, conflicten tussen privé en werk, idealen die tegen elkaar afgewogen moeten worden. Veel meer dan in de serie lijkt Mafaalani in haar regie de nadruk op deze kwetsbaarheid van de personages te leggen.

Een heldere en verstandige keuze die aan aantal memorabele scènes oplevert. Het langzaam afbrokkelen van het gezin van premier Birgitte Nyborg is daarvan het meest pregnante voorbeeld. Nyborg, zo overtuigend neergezet door Malou Gorter dat de iconische vertolking van Sidse Babett Knudsen uit het zicht verdwijnt, wil als hoofd van de regering zo graag het goede doen dat ze blind wordt voor de gevolgen die dat aan het thuisfront oplevert. Bijna letterlijk: waar de toeschouwer steeds meer de scheuren ziet die aan het ontstaan zijn, is zij alleen maar doende het vaderland te redden. En zie hier wat theater vermag boven televisie. Terwijl de intriges in de politiek voortwoekeren zien wij haar kinderen elders op het toneel verkommeren. Als haar echtgenoot heeft aangegeven te willen scheiden volgt er een hartverscheurende scène waarin het ontredderde hoofd van Nyborg levensgroot geprojecteerd wordt op een scherm terwijl in de verte haar dochter zichtbaar is die alleen maar roept 'wat voor vergadering?', eerst als neutrale vraag maar gaandeweg als een wanhoopskreet. De jonge actrice Julia Akkermans weet met niet meer dan die drie woorden een keelsnoerende spanning op te bouwen.

De scène wordt vervolmaakt door een intense trompetsolo van Eef van Breen, die niet alleen alle muziek heeft gecomponeerd, maar die ook uitvoert. Een huzarenstuk om u tegen te zeggen. Elke scène kreeg haar eigen klankkleur waarbij Van Breen put uit alle mogelijke genres. Naast diverse jazzvarianten horen we bijvoorbeeld ook een stukje uit De Internationale, gespeeld op een... harp. En jawel, natuurlijk op het moment dat de partijleider van de Arbeiderspartij zijn congé heeft gekregen.

En zo puilt deze Borgen uit van de trouvailles, gedragen door een zeldzaam goed op elkaar ingespeeld ensemble. Renée Soutendijk mag als de door de wol geverfde, linkse journaliste Hanne Holm een even wanhopige als woedende monoloog over de wapenindustrie tot de zaal richten waarbij je, vergeef het cliché, een speld kunt horen vallen. 'Weet u dat er gedurende deze voorstelling zeshonderd mensen door wapens sterven? Mensen sterven aan rentabiliteit. Dat moeten ze op hun grafsteen zetten! Oh nee, die hebben ze niet.'

Ze is niet de enige die zich af en toe rechtstreeks tot de zaal richt. Harry Piekema bijvoorbeeld, die als leider van de populistische Vrijheidspartij zijn Albert Heijn-verleden in een klap van zich af speelt, weet met slinkse vragen het publiek handig te manipuleren.

Er wordt veel, heel veel, overhoop gehaald. Maar Mafaalani houdt de volle acht uur lang de touwtjes strak in handen. Nergens worden de tragische gebeurtenissen uitgebuit ten koste van sentimenteel gedoe. Als Peter Vandenmeulebroecke als spindoctor Kasper Juul zijn verhaal gedaan heeft over hoe hij als kind jarenlang misbruikt is, is er na afloop geen ruimte voor gegrien. Keihard schakelt Mafaalani terug naar de politieke arena, waar net de Groenen uit het kabinet zijn gestapt.

Het is mede aan dit tempo te danken dat acht uur Borgen toch geen lange zit is. Een prestatie van formaat.